

**Miért választaná le Trump
a NATO-t az orosz kőolajimportról?
Az elnök üzenetének
értelmezési mátrixa**

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Papp Gábor

Lektorálta:

Kulcsár Andrea

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet weboldalán](#).

A borítókép forrása: Shutterstock

Papp Gábor, kutató, MKI

MIÉRT VÁLASZTANÁ LE TRUMP A NATO-T AZ OROSZ KŐOLAJIMPORTRÓL? AZ ELNÖK ÜZENETÉNEK ÉRTELMEZÉSI MÁTRIXA

Donald Trump azt várja a NATO-országoktól, hogy szüntessék be az orosz kőolajexportjukat, s cserébe hajlandó súlyos szankciókat kivetni Oroszországra. Figyelembe véve azonban, hogy azt már nem hozta nyilvánosságra, hogy milyen szankciókra gondol, a felszólított államok egy előre nem látható biztonsági dilemmával szembesültek. Ez elsősorban Magyarországra és Szlovákiára igaz, amelyeknek a kérés teljesítésével akár komoly energia-biztonsági kockázatokot kellene vállalniuk, miközben nem tudnák, mi jár érte cserébe – így pedig képtelenek mérlegelni. Ráadásul, mivel a NATO minden érintett tagjának cselekednie kellene, mielőtt az Amerikai Egyesült Államok lépne, a végeredmény nem is kizárólag a saját szuverén döntéseiken múlna. Az, hogy Törökország – a legnagyobb mennyiségben orosz kőolajat importáló NATO-tag – hogyan viszonyul Trump kéréséhez, szintén erősen kérdéses. Az ország ugyanis az elmúlt időszakban egyre meghatározóbb geopolitikai szereplővé nőtte ki magát, ami az orosz nyersanyagokra is épülő energia-csomóponti szerepének köszönhető. Azt, hogy a NATO-tagállamok le tudnának-e teljesen válni az orosz kőolajról, illetve a többi orosz nyersanyagról, és erre mikor is kerülhetne sor, egyelőre nem lehet megmondani. Mindent egybevetve kijelenthető, hogy noha nem úgy tűnik, hogy Trump elvárása ezt a folyamatot számottevően befolyásolná – legalábbis rövid távon –, az egyfajta nyomásgyakorlási eszközként is értelmezhető, amely hozzájárulhat Washington tágabb külpolitikai céljai eléréséhez. A lehetséges célok között az EU-ba irányuló energiaexport növelése, egy közelgő amerikai-török egyeztetés előtt az amerikai tárgyalási pozíció erősítése, sőt akár a NATO-nak az elnök saját igényei szerinti átalakítása is felsejlik.

BEVEZETŐ

Donald Trump szeptember 13-án a saját közösségi oldalán küldött [üzenetet](#) az Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez tartozó szövetségeseinek, amely szerint kész súlyos szankciókkal sújtani Oroszországot, amennyiben a NATO tagjai hajlandók felhagyni az országtól történő kőolajvásárlással. Egyes források [úgy vélik](#), az üzenettel csupán az volt a szándéka az amerikai elnöknek, hogy eltolja magától annak a felelősségét, hogy még nem sikerült az ígéreteihez híven pontot tennie az orosz–ukrán háború végére. De valóban csupán ennyiről lenne szó? Nem valószínű. Az üzenet ugyanis egy olyan nyomás gyakorló eszközként is értelmezhető, amely egyszerre több mindenkire irányul, ráadásul eltérő célokkal.

AZ OROSZ KŐOLAJ KÖZÖS HELYETTESÍTÉSÉNEK A PROBLEMATIKÁJA

Bár Donald Trump a bejegyzésében nem nevesítette az érintett országokat, közismert, hogy jelenleg három NATO-tag importál közvetlenül orosz kőolajat, amelyek számára a leválás viszont eltérő kihívásokkal járna: Magyarország, Szlovákia és Törökország.

A két európai uniós állam kapcsán az Adria-kőolajvezeték mutatkozik az elsődleges alternatívának, ezen kívül azonban minden más tényező kérdéses; többek között az is, hogy ez az egy útvonal önmagában elégséges lenne-e. A sok bizonytalanság között talán a legtitisztább feladatnak az látszik, hogy a kőolaj-finomítókat át kellene kalibrálni az új nyersolajnak megfelelően, az ugyanis más tulajdonságokkal rendelkezik, mint a jelenleg ott finomított orosz Urál típusú. Ez azonban a becslések szerint hónapokba, de akár évekbe is telhet. Bizonyosat viszont e téren sem lehet mondani, hiszen a MOL stratégiai céllal már korábban hozzáfogott a [finomítók átkalibrálásához](#), illetve a [forrásai diverzifikálásához](#). Összességében mégis kimondható, hogy minden egyéb változó kedvező együttállása esetén is a várható átmeneti időszak lesz a meghatározó.

Törökország esetén azonban teljesen más a helyzet, ugyanis jóval több kőolaj importál Oroszországtól, mint az EU érintett tagállai-

mai együttesen, ráadásul az abból készült különböző termékekből igen nagy mennyiségben exportál is – éppen az Európai Unióba. Így, noha Ankara egyébként maga is [tesz lépéseket az import diverzifikációja irányába](#), nem valószínű, hogy akár gazdasági, akár geopolitikai szempontból érdekében állna az orosz olajról való, kívülről sürgetett teljes leválás. Hiszen az elmúlt években Törökország jelentősen növelte a geopolitikai szerepét, miután Európa számára kulcsfontosságú energia-csomóponttá vált. Ennek elérésében és megtartásában pedig meghatározó szerep hárul(t) az orosz nyersanyagokra.

A technológiai és a gazdasági kérdések mellett további kihívást jelent Trump üzenete kapcsán az abban rejlő bizonytalansági tényező is. Az amerikai elnök ugyanis úgy fogalmazott, hogy minden NATO-tagállamnak cselekednie kell. Azt azonban nem közölte, hogy mik is lennének azok a súlyos szankciók, amelyeket az orosz olajról történő leválás fejében az USA kivetne Oroszországra. Az érintett államok emiatt igen nehéz helyzetbe kerülnének, hiszen így nem tudják összemérni a kérés teljesítése kapcsán felmerülő költségeiket az azért „jutalmul” kilátásba helyezett szankciók értékével.

További kockázat rejlik a leválás – feltételezhetően eltérő – időhorizontjaiban is. Figyelembe véve ugyanis az érintett országok teljesen különböző gazdasági berendezkedését és méretét, nem valószínű, hogy képesek lennének egyszerre végrehajtani az orosz helyett máshonnan beszerezendő olajra történő átállást. Így viszont azok az államok, amelyek először tennének eleget a felszólításnak, kénytelenek lennének a többiekre várni. Vagyis úgy vállalnának az akár az energiabiztonságukat is súlyosan érintő döntéseket, hogy amiért azt megtették, mások további belátásán és cselekvésén múlna. A végeredmény így lényegében a saját szuverén döntéshozatalukon kívüli tényezőktől függene.

Ilyen körülmények között pedig adja magát a kérdés, hogy melyik fél lenne a naivabb: azok az országok, amelyek eleget tennének a kérésnek, vagy azok, amelyek azt feltételezik, hogy a többiek ilyen feltételek mellett is majd így cselekednek. Mindeközben a nyomás egyre csak nő. Trump elnök a keddi jubileumi ENSZ-közgyűlésen tartott [beszédében](#) újfent arra

emlékeztette Európát, hogy fokoznia kell az Oroszország elleni fellépését, illetve szakítania kell az eddigi mentalitásával, vagyis azzal, hogy olajat és gázt vásárol Moszkvától, miközben küzd is ellene. Ráadásul, ha a kőolaj-ról történő leválás kérdését sikerülne is rendezni, az orosz LNG európai importja továbbra is a napirenden maradna.

BIZTOS, HOGY A LEVÁLÁSRÓL VAN SZÓ?

Donald Trump másodszori elnökké válása óta az Egyesült Államok egyre markánsabb energiapolitikát folytat, amely a külpolitikájában is tetten érhető. Az üzenete pedig ennek tükrében is értelmezhető. Az USA ugyanis szeretné felpörgetni a fosszilis energiának mind a kitermelését, mind a kereskedelmét. Ez utóbbi kapcsán a terv az export növelése, többek között Európába – ezt támasztja alá az EU-val a közelmúltban aláírt kereskedelmi megállapodás is, amelynek értelmében a következő három évben az Európai Unió összesen 750 milliárd dollár értékben importál majd amerikai energiát. Az USA-nak az olajértékesítési köre szélesítését célzó stratégiája részeként szüksége lehet arra, hogy az EU tagállamait leválassa más beszállítókról. Azzal ugyanis tovább növelhetné a saját piaci részesedését, hiszen a kieső beszállítók volumenét is biztosítaná számukra. Az elmúlt hetekben tett európai látogatása alkalmával több prominens amerikai személy – így [Chris Wright](#) energiaügyi és [Doug Burgum](#) belügyminiszter – is hangot adott annak a tengerentúli véleménynek, hogy az EU-nak ideje lenne leválnia az orosz fosszilis energiáról. Igaz, ők főként az orosz gázra és annak az amerikai helyettesítésére gondoltak. Az általuk adott nyilatkozatok nyilvánvalóan nem függetleníthetők egymástól, hanem egy tágabb nyomásgyakorlási folyamat elemeiként értelmezhetők. Egy efféle nyomásgyakorlásba pedig jól illeszkedik Donald Trump üzenete is. Ráadásul [egyes források](#) szerint ez a taktika el is éri a célját – ahogy az látható a múlt pénteken bemutatott [19. uniós szankciós csomag tervezetén](#) is, amelyben az előző változatban szereplőnél egy évvel korábbi időpontban határozták meg az orosz LNG kitiltásának a dátumát.

Érdekes ugyanakkor, hogy míg az EU sorozatosan az amerikaiak ez irányú nyomásgyakorlásának a célkeresztjében van, addig Törökországot mintha kevésbé szorongatnák meg ugyanebben az ügyben. Ezért merülhet fel az üzenetnek egy újabb, szintén a nyomásgyakorlásra visszavezethető értelmezése. Donald Trump ugyanis [a napokban bejelentette](#), hogy szeptember 25-én a Fehér Házban fogadja Recep Tayyip Erdoğan török államfőt, s jelentős kereskedelmi és katonai megállapodásokról fognak tárgyalni. Elképzelhető tehát az a forgatókönyv is, hogy az orosz olaj vásárlását tiltó, bő egy héttel ezelőtti üzenet – amelyben Trump nem nevesítette Ankarát ugyan, de az egyértelműen rá is vonatkozik, hiszen a NATO-tagok közül éppen Törökország importál a legnagyobb mennyiségben kőolajat Oroszországból – már a két fél tárgyalása előtti amerikai lélektani hadviselés eszközeként szolgál.

A NATO ÁTALAKÍTÁSÁRA TETT PRÓBA?

Mivel a NATO alapvetően egy katonai szervezet, az olyan elképzelés, mint a tagok gazdasági tevékenységeinek az összehangolása, nem éppen a szövetség fő profiljába vág. Igaz, a gondolat nem is teljesen ördögtől való. Az alapjaiban megváltozó geopolitikai környezet ugyanis már rég kikezdte a NATO hagyományos létét, az „útkeresése” és így az esetleges átalakulása kérdése pedig évtizedek óta – igaz, különböző intenzitással – napirenden van. Donald Trump üzenete így végezetül – metaszinten – akár egyfajta stratégiai irányváltás előmozdítására vonatkozó felhívásként is értelmezhető. Egy ilyen fordulattal ugyanis sikerülne elérnie, hogy a NATO az USA érdekérvényesítésének egy újszerű eszközévé váljon. Úgy tűnik, ezt az elképzelést erősíti a szóban forgó üzenet második fele is, amelyben az amerikai elnök a kőolajvásárlás beszüntetése mellett azt javasolta, hogy a NATO mint csoport vessen ki 50 és 100 százalék közötti vámokat Kínára. Ez ugyanis éppen kapóra jönne neki a Pekinggel folytatott gazdasági háborújában. Látható tehát, hogy Trump a NATO-t mindkét esetben úgy igyekszik pozícionálni, hogy az megfeleljen a gazdasági és így a geopolitikai érdekeinek.

ÖSSZEGZÉS

Azt, hogy a NATO 32 tagországa összességében mikor áll majd készen arra, hogy teljes mértékben leváljon az orosz fosszilis energiahordozókról, nem lehet megmondani. Azon államok esetében, amelyek EU-tagok is, egyelőre a vonatkozó uniós menetrend látszik a legvalószínűbb forgatókönyvnek. Törökország kapcsán azonban kevésbé egyértelmű a kép. Figyelembe véve ugyanakkor az amerikai elnök üzenetében rejlő bizonytalanságot, nem valószínű, hogy a felszólítása számottevő mértékben felgyorsítaná a leválási folyamatokat, ugyanis azok potenciális energiabiztonsági dilemma-hoz vezetnének több országban is. Ugyanakkor lehet, hogy az üzenetet nem is ebben a kontextusában érdemes elsősorban vizsgálni, mivel az egyfajta, az USA külpolitikai céljai elérése érdekében igénybe vehető nyomásgyakorlási eszközként is értelmezhető. E minőségében pedig jóval sikeresebb lehet: hozzá tudna járulni akár az EU-ba irányuló amerikai energiaexport növeléséhez, akár a törökökkel történő tárgyalásoknak az USA számára kedvezőbb kimeneteléhez, akár a NATO szerepvállalásának az átalakításához.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**